

VÉGVÁR

2005 november, I. évfolyam, IV. szám

Székelyderzs és Székelymuzsna ingyenes havilapja

BIZTATÓ

Október első napjaiban tett „hazalátogatásom” legnagyobb élményeként adták kezembe a VÉGVÁR-at, Székelyderzs és Székelymuzsna ingyenes újságjának két első számát. Tollforgató embernek jóleső érzés, ha szűkebb szülőföldjéről szépeket, jókat hall és olvas. Özv. Kocs Ferencné és Pál Ernő polgármester ajándéklapjai elindították bennem az emlékezés csermelyét, s peregni kezdett bennem az elszaladt harminchat esztendő személyes filmje...

1969 márciusában tettem be lábam először Derzs faluba, pontosabban a községi néptanács épületébe, fiatalon, alig huszonnyolc esztendősen, amolyan népnevelői minőségemben; fiatalokban ébren tartani a sport és kultúra iránti vágyat. S lám, több mint három és fél évtized után, az egykori elnöki irodában a falu illetve a község első embere megajándékoz a község történetének első nyomtatott kiadványával, a vékonyka, de tartalmas havi újságjával. Sok-sok víz lefolyt emberöltőnyi idő óta a Küküllőn s az Olton, amióta megismertem személyesen is néhai alsójárási tanfelügyelő atyám egyik faluját s néhány hónapos ott tartózkodásom után, immáron egy ifjú feleséggel, Hargita megye legkisebb városába költöztem. Tavasztól őszig, alig fél esztendő alatt, rendkívüli dolgoz embereket

ismertem meg a Derzs és Muzsna alkotta községben. Igényes építőket, akik az ország akkori kisebb-nagyobb építőtelepein szereztek nagy-nagy becsületet a kőműves, ács, fajánc és mozaikszakmában, de a fémiparban is! És időt, módot kerítettek arra is, hogy felépítsék, többnyire önkéntes munkával, a megye legnagyobb és legszebb falusi művelődési hajlékát. Az időben épült a járda, a kultúrház után új iskola, üzletház, vízvezeték, hogy ne soroljam a hetvenes évek elejének megannyi megvalósítását. Évenkénti rokoni látogatásom idején mindig valami pozitív változást vettem észre a falu és egyházának életében. Olyan lelkeseket adatott megismernem unitárius egyháza élén, akik akartak és tudtak hatni a falu, a község egyre fogyó, öregedő lakosságára, ha valami értéket akartak teremteni a székely-magyar lélek palélrozása munkálkodásában. Csak a legnagyobb elismeréssel szólhatok Török Mihály, Kis Tihamér, Katona Dénes lelkesekről, akik a falu érdekében mertek „nagyok lenni” a híres-neves vártemplom árnyékában. Más magyar vallású létemre mindig is büszke voltam a műemlék vártemplomra, viharos történelmére és a faluközösség életében betöltött szerepére.

Ha csak módomban állt, szívesen ajánlottam külföldi rokonaimnak, barátaimnak megtekintését s magyaráztam egyedülálló szokásrendjét, hagyományát, felcsapva botcsinálta turistakalauznak néprajzosok, rovásírás-kutatók felkérésére. De legszívesebben tollal „szolgáltam” azt a tiszta székely falut, amelynek lakói a nagyhatalmak diktátuma okán azt az ici-pici, négyéves magyarvilágot sem ismerhették meg, nem örvendhetett a hivatalos magyar szónak. De sem akkor, sem később nem lett románá a falu, a diktatúra legnehezebb éveiben is ragaszkodott magyar történelmi egyházához. A derzsi agyagos, vékonytalajú határ szűkön temett minden időben, de a megélhetés kényszere építőipari munkára küldte a férfiakat s az otthon maradt asszonyokkal süldő gyerekeket a kollektív gazdaság kényszerítette tenyérkérgesítő, normás munkanapegységre. Székelyderzs község dolgozó népe alig ismeri a nyolcórás munkaidő fogalmát, hogy jobbacskán élhessen, a kőműves vakolóknál mellett állandó szerszámként használta a kaszát, kapát, a három s négyágú vasvillát, a ganéhányó lapátot. Fogatkozott is jócskán, mert az erőltetett iparosítás városra, pénzkeresetre „csalta” a fiatalokat. A község két faluja emígy

folytatás a 2. oldalon

• a tartalomból •

Nagyszülők iskolája ♦ Unitárius Univerzalista Egyházközség levele ♦ Közösen építeni ♦ A kereszténység és az egyház
♦ Suli hírek október ♦ Novemberi hagyományok

többet temetett, mint keresztelt az ellillant harminc s néhány év alatt. Az idő vasfoga kikezdte a falun hosszan kígyózó gyalogjárót is, sűrűsödnek a ráncok rokonok, ismerősök arcán. De mégis van élet, élni akarás a községet alkotó két faluban! Reménykeltő a kilenc első osztályos gyerekjövőt ígér az 58 elemista. Mert voltak kevesebben, igaz többen is! Reménykeltő, hogy összefog a polgári egyházi elöljáróság, s hogy mezőgazdasági szakember került a falu élére. Hogy létrejött a Viharsarok Egyesület, mely a Polgármesteri

Hivatallal közösen kiadja a község első havilapját. És hogy ebben a lapban vezércikket ír, cikkeket írnak a község leghívatottabb értelmiségei. Felelőségük is a legnagyobb az újságcsinálás nem könnyű tudományában. Csak a lapszámok mindenkori főszerkesztője nagyon figyeljen az arányokra, hogy a két községet alkotó két falu népességének, politikai-gazdasági súlyának megfelelően legyen képviselve a Végváriban! És éljenek a szerkesztők a publicisztika minden műfajával. Az első két szám átolvasása után merem írni e

jegyzet című: BIZTATÓ! A romániai magyar sajtóban munkatársként több mint negyvenöt éve közlő publicista mondatja velem: csak így tovább a végvári életet élő VÉGVÁR-szerkesztők! A lapkészítés szép, de nehéz munka! Az igazmondás minden terhével és nagy-nagy felelősségével. Ennek ellenére megéri önként vállalni e sorsfordító, nehéz századelőn is. Vannak szép számmal elődeink, kiknek példáját érdemes követni, „megfogyva bár, de törve nem...”

Ferenczy L. Tibor

MIT TEGYEK HA... jogi tanácsadásra van szükségem

A Viharsarok Egyesület székhelyén a jogi tanácsadás következő időpontjai: november 11. és 25. Bejelentkezni előtte minimum egy nappal szükséges személyesen, vagy telefonon.

Szabó Andreea

Pályázati felhívás

Folytatódik a VÉGVÁR pályázata a község határaitban élő gyógynövényekről való ismereteink feltérképezésére. Ez év végéig minden lapszámunkban megjelölünk öt növényt és az a feladat, hogy ezekről minden benevező írjon le mindent, amit tud (hol látta a növényt, mi a hagyományos felhasználása, gyógyhatásai; stb.). Év végén a nyerteseket értékes ajándécsomaggal díjazzuk. E lapszámunk öt növénye: papsajt, kankalin, hárs, ökörfarkkóró, nyír. A pályamunkákat a székelyderzsi parókiára vagy a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni!

Vasárnapi iskolások október 6-ról

Az istentiszteletek ideje alatt működő vasárnapi iskolában gyermekeink a szabadságharcra és az aradi 13 vértanúra emlékeztek. Történelmi jegyzetekben fennmaradt mindenik kivégzésre váró tábornoknak egy-egy írása levél, imádság, jegyzet formájában. Szívszorítóak a töredelmes vallomások, búcsúzások. Gyermekeink azt játszották, hogy visszaképzelték magukat 1849. október 5. estéjére és éjszakájára, a szabadságharc tábornokainak helyébe. Az utolsó üzenetekből alább olvashatnak néhányat:

„Drága Édesanyám! Holnap engem kivégeznek. Búcsúzom tőletek, vigyázzatok magatokra!”

Gyermeksarok

A muzsnai Teleházban október 21-től Gyermeksarok címmel játékos foglalkozásokat indítottunk, ahol a gyermekek kez ügyességüket és kreativitásukat tehetik próbára. A minden szombaton 10 órától 12 óráig tartandó foglalkozásokra 7-15 éves korig bárki jelentkezhet. A foglalkozások ingyenesek. Novemberben a karácsonyi ünnepekre készülünk, tehát díszeket, üdvözlőlapokat, ajándéktárgyakat készítünk. A foglalkozásokra a gyermekek hozzanak magukkal ollót.

„Drága Feleségem! Augusztus 13-án feladtuk a harcot. Mindenkit szabadon engedtek, de engem 12 társammal együtt holnap kivégeznek. Tiszta lelkiismerettel megyek a túlvilágra. Mondd el gyermekeimnek, hogy apjuk a szabadságharcban odaveszett. Ha majd a nagyvilágba kerülnek, akkor adj valami emléket nekik rólam, hogy mindig emlékezzenek rám. Arad, 1849. Szerető férjed.”

„Édesanyám! Egy kicsit félek, mert holnap reggel lelőnek, de a hazáért megteszem. Az egyetlen, ami bánt, az hogy nem láthatlak többé.”

„Drága Édesanyám! Ma este tudtam meg, hogy holnap kivégeznek. Azért, mert nem írtunk alá egy szerződést. Igazi magyarok vagyunk, és nem hagytuk, hogy megvesztetessenek. Inkább a halált választottuk.”

Nagyszülők iskolája

Hatodik osztályos gyermekek az öregekkel, nagyszülőkkel beszélgettek arról, hogy annak idején - azokban az időkben, amelyekről oly gyakran szeretnek beszélni - ők hogyan, milyen módszerekkel tanultak; mi volt az, amire vallásilag úgy megtanították, hogy évtizedek múltán is ragaszkodnak egyházukhoz?

Dénes Kinga a nagymamáját, Zoltáni Lenkét kérdezte arról, hogy Székelymuzsnában ki volt a lelkész, mit és hogyan tanultak vallásból? Amint kiderült, abban az időben Vetési Sándor volt a lelkész és a vallást is ő tanította. Főként a református hitvallást és szentírási történeteket tanulták. Palatáblára írtak és közben tanulták, mert rögtön kellett is törölni.

Kovács Imola a 74 éves, Székelyderzsben élő nagyapját, Kovács Domokost kérdezte egykori iskolás élményeiről. A palatáblás nehézségek mellett Domokos bácsi a somfavesszővel kapott tenyeresekre és a kukoricán-terdeplésre emlékezett vissza. A vallásórákat Török tiszteletes tartotta, akinél az unitárius anyagok mellett mindig tudni kellett a felhagyott éneket is.

Stamp Krisztina kérdései kapcsán Mózes Piroska néni a tarisznyás időkre emlékezett,

amikor nyáron mezítláb, télen fatankban jártak iskolába, és árpából készült kenyeret ettek. „Van egy szólás is erről: Árpacipó, fa-cipó, kell-e neked jobb jövő?” Az iskolában csak egy szünetük volt és minden hétfőn tartottak két unitárius vallásórát, amelyen verseket, énekeket, történeteket tanultak.

Ballok Róbert szintén a Székelyderzsben élő unitárius nagyszülőkkel beszélgetett, akik szeretettel emlékeztek az evangéliumi történetekre, a megtanult énekekre, illetve elmondták, hogy miként tanították őket egyházalapító püspökünk, Dávid Ferenc emlékezetére.

Fülöp Csilla a nagymamáját Pál Esztert kérdezte arról, hogy amikor kicsi volt, akkor hogy és mit tanultak az iskolában, vallásórán? A nagymama így emlékezik: „Az alsó tagozaton meséket mondott a pap bácsi. Ahogy nőttünk, Mózes és Dávid történeteit tanultuk. Az ötödik osztályban az unitárius egyház történelmét és a püspökök életrajzát tanultuk. Tanultunk a „Berde cipőről”, Brassai Sámuelről és még másokról. A hatodik és hetedik osztályban a kátét tanultuk, úgy, hogy a konfirmáláskor tudjuk az egészet. Minden vasárnap énekórára jártunk és megtanultuk az unitárius énekeket.”

Dénes Rita és Dénes Norbert a szintén Székelyderzsben élő 86 éves dédimamával Kocs Lídiával beszélgettek a régi iskolás és vallásórás emlékeiről. Lidi néni szeretettel emlékezett vissza, hogy abban az időben milyen sokan voltak gyermekek. 1927 - 1932 között 20-25-en is voltak egy osztályban. Lidi néni így foglalja össze emlékeit:

„- Ön szerint mi a vallás?

K.L.: Szerintem Istennek megismerése és tisztelése.

- Milyen vallású?

K.L.: Én unitárius vallású vagyok.

- Mit tanultak vallásból?

K.L.: Vallásból Jézus születéséről, példázatokról és történetekről tanultunk.

- Ön szerint manapság hogyan gyakorolják a vallást?

K. L.: A mai fiatalok eléggé elhanyagolják, nem úgy, mint régen. Mi gyermekkorunktól fogva Istenben bízunk. Az iskolában is sokat imádkoztunk.

- Mi a legfontosabb dolog az életben?

K. L.: A legfontosabb az életben a béke, a szeretet és az egymás iránti tisztelet, segítőkészség.”

Búcsúzóul Lidi néni a Házi áldással engedte útnak az unokákat. Isten áldja mindnyájuk életét.

Suli - hírek október

A tanévkezdés nem csak „unalmas” tanulóval indult, hanem kellemes „művelődéssel” is. Székelyderzs és Székelymuzsna tanulói színházlátogatáson vettek részt október 18-án. Tanáraik, tanítóik kíséretében meg-

nézték az *Andersen-mesék* című darabot, melyben összefonódtak a mesék és az író életének eseményei. Élményekkel gazdagodva tért haza gyerek és felnőtt egyaránt.

Osztályfőnökök, osztálytanítók szétosztották az állami támogatásban részesülő tanulók számára a tan-szercsomagot. A támo-

gatás most is örömet szerez, hiszen tudva lévő: nagyon drágák a tanszerek. Reméljük, hogy az erre jogosult tanulók kellőképpen vigyázni fognak a kapott füzetekre.

Készülünk a Vihar-sarok Egyesület által idén Székelyderzsben szervezendő Kulturális napra. Hasznos és szép, hogy vannak

lelkes emberek, akik egy ilyen rendezvény megszervezésén fáradoznak. Tanulóink az ilyen alkalmakkor megmutathatják tehetségüket a szülőknek, résztvevőknek.

Zoltáni Hajnal

Közösen építeni

„Mert ahogyan egy testnek sok tagja van, de nem minden tagnak ugyanaz a feladata, úgy sokan egy test vagyunk a Krisztusban, egyenként pedig egymásnak tagjai.” – írja Pál apostol a római gyülekezethez írt levele 12. részének 4. versében. Az apostol így figyelmezteti a gyülekezetet arra, hogy bár megvannak a személyes feladataink, vannak olyan feladatok, amelyeknek csak akkor van látszatuk és értelmük, ha összefogással valósulnak meg. Sőt mi több: Csak úgy valósíthatóak meg! Az apostoli figyelmeztetés felismerésére és bennünk élésére

van szükség ahhoz, hogy közösségi munkát végezzünk. Közmunkát, ahogyan mi szoktuk nevezni.

Ilyen közösségi munkát végzett 2005. október 22-én az egyházközség keblitanácsa. A verőfényes őszi napon főként a vártemplomot készítettük elő a télre. Megigazítottuk a cserepeket, lehetőség szerint kicseréltük a törötteket és a gerendázaton történtek javítások. Emellett a templom és paplak körül történtek kertjavítások, kisebb munkálatok. Egyben felmérődött az egyházközség erdőjének helyzete és elkezdődött a kitermelés. Az

elvégzett munkálatokért köszönettel tartozunk Kerestély Katalin gondnokasszonynak, Pál Ákos jegyzőnek, Dénes Albert és Ilonka harangozóinknak, Ballok Ákos, Ballok Árpád, Brok Árpád, Kovács Csaba, Csukor Dezső és Biás Ákos keblitanácsosainknak. Kovács Domokos keblitanácsos helyett édesapja Kovács Vilmos vett részt az egyházközségi közmunkán. Isten áldja meg áldozatkészségüket.

*Demeter Sándor Loránd
lelkész*

Unitárius Univerzalista Egyházközség levele

Kedves Barátaink!

A gyönyörű és kegyes leveletek megérintette lelkeinket, hiszen az előző baráti kapcsolatunk elvesztése nagy fájdalom volt a mi számunkra is. A javaslatok egy új testvérkapcsolat kialakítására új reményeket ébresztett bennünk is.

Nagy szeretettel elfogadjuk a bocsánatkéréseket a hibákért, amik a múltban történtek. Részünkről mi is ki szeretnénk fejezni a sajnálatunkat az esetleges ballépéseinkért. Mi úgy gondoljuk, hogy sohasem hiúsult meg egy kapcsolat csupán egy oldalról elkövetett hibák miatt, ezért mi is szeretnénk vállalni a felelősséget mindenért, amit tettünk, amely esetleg elvezetett az előző partnerségi kapcsolatunk megszakadásához.

Kikértük a véleményét és a tanácsát a (Boston-i székhelyű) Unitárius Univerzalista Testvér Egyházak Bizottságának és most pillanatnyilag tanulmányozzuk az általuk küldött anyagokat azzal kapcsolatban, hogy miként kell kialakítani és működtetni egy tartós és egyenlőségen alapuló testvérkapcsolatot. Amint tudjuk nálunk is szintén változás történt úgy egyházi, mint világi vezetői szinten és a mi egyházközségünkben is erős elhatározás tapasztalható egy új, sikeres és fejlődőképes testvérkapcsolat kialakítására.

Keblitanácsunk és lelkészünk hűségesen szeretné követni azt az eljárásorozatot, amelyet az Unitárius Univerzalista Testvér Egyházak Bizottsága ajánl és ez alapján felkészíteni a gyülekezetünk tagjait az új kapcsolatra. (A

gyülekezet tagjai közül soknak nincs tudomása az előző testvérkapcsolatunkról, mert új tagok) Ezek után pedig szeretnénk megszerezni a támogatásunkat, hogy megerősítsenek egy új egyenrangú, jó párbeszédre és kölcsönös bizalomra épülő kapcsolatot, amely reményeink szerint fenn fog maradni az elkövetkező hosszú évek folyamán.

Kérünk, fogadjátok el a bocsánatkérésünket a múltban elkövetett tévedésekért és engedjete meg nekünk még egy kis időt e döntés meghozatalára a gyülekezetünk részéről is. Ez idő alatt is szeretnénk folytatni az elkezdett párbeszédünket a vezetőink között: lelkész és lelkész, keblitanács és keblitanács levelein keresztül, azért, hogy egy új kapcsolatot kövölhassunk ki.

Szeretnénk tudomásotokra hozni, hogy ezzel a levelünkkel együtt küldjük legjobb kívánságainkat és imádkozunk az egyházközségetekért és új lelkészetek lelkészi hivatásnak teljesítéséért. Ezennel szándékosan rálépünk egy új és jobb testvérkapcsolat kialakításának útjára. Hadd hozzunk világra egy új, sokszínű kapcsolatot. A mi lelkészünk elektronikus postacíme: melanie.morelensminger@gmail.com; az egyházközségünk elérhető a UUCCH@aol.com címen.

Őszinte unitárius hittestvéreitek,
Melanie Morel-Ensminger, lelkész
David Bonette, gondnok és 4 tag

*Unitárius Univerzalista Egyházközség, Cherry Hill
2005. szeptember 26.*

Unitárius félóra

NOVEMBERI MŰSORAI:

November 6 - Lelkiségi műsor Szabó Előd szerkesztésében.

November 13 - Történelmi műsor Dávid Ferencről Szabó Előd szerkesztésében.

November 20 - Hitelvi műsor Isten egységéről Demeter Sándor Loránd szerkesztésében.

November 27 - Közösségi műsor Ki a lelkész? címmel Csáki Levente szerkesztésében.

a székelyudvarhelyi Príma Rádióban, a 87,9 MHz-en.

A Székelyderzsi Unitárius Egyházközség hírei

Szeretettel hozzuk a gyülekezet tudomására, hogy november 13-án, vasárnapi istentisztelet keretében egyházalapító mártír püspökünkre Dávid Ferencre emlékezünk. Ebből az alkalomból gyermekeink egy rövid műsoros összeállítást mutatnak be és sor kerül az egyházközség gondnokasszonyának, illetve újonnan választott keblitanácsosainak eskütételére.

Felhívjuk mindenki figyelmét, hogy november 25-én 18 órától az adventi időszakra készülve, kézműves tevékenységre kerül sor, amelyen mindenki elkészítheti a maga adventi koszorúját. Minden érdeklődőt szeretettel várunk. Helyszín: az egyházközség tanácssterme.

A Székelymuzsnai Unitárius Egyházközség hírei

Október hónap első vasárnapján tartotta beköszöntő istentiszteletét a székelymuzsnai gyülekezetbe Újvárosi Katalin lelkész nő.

Beköszönő prédikációjában egyben az *Öregek Nemzetközi Napjára* is emlékezett.

Az egyházközségben a soron következő istentisztelet időpontja: november 27, délelőtt 10 óra.

Mindenkit szeretettel várunk.

A Székelymuzsnai Református Egyházközség

A kereszténység és az egyház

Folytatás az előző számból

Hogy számos zsidó és pogány szegődött az őskeresztény egyház hívéül, az Pál apostolnak is köszönhető. J.sz. 45 és 62 között ő vitte el a kereszténység üzenetét Kis-Ázsiába, Görögországba, végül Rómába. Pál tanításának központjában az állt, hogy mindenki üdvözülhet, ha hisz „a jó hírben”, az Evangéliumban. Sok levelet írt az általa alapított közösségeknek, gyülekezeteknek, hogy így tanítsa és támogassa őket.

451-ben összeült a khalkhedóni (kalcedoni) püspöki tanács, és vallási téren olyan határozatot hozott, amelyet a keleti egyházvezetők nem fogadtak el. Ekkor történt az a repedés, amely később a görög ortodox egyház kialakulásához vezetett. Ez a törés 1054-ben vált véglegessé, amikor a görög ortodox egyház minden kapcsolatot megszakított a római katolikus egyházzal.

Három kérdés jelentette a széthúzást és ellenségeskedést:

1. A római pápa akart parancsolni az egész egyháznak.

2. Róma el akarta ismertetni magát világszeret mint vezető vallási központ.

3. Róma megváltoztatta az addig ismert hitvallás szövegét (a *Hiszekegy* őseit).

Így, emberi indíttatás, emberi ellenségeskedés, hatalomvágy eredményezte az első keresztény vallási szakadást.

A következő évszázadokban egyre több elégedetlenség halmozódott fel a katolikus vezetők és döntéseik ellen. Ez maga után vonta azt a folyamatot, amelyet reformáció néven ismerünk.

*Zoltáni Hajnal
református vallástanár
(folytatjuk)*

„Mert mindnyájan Isten fiai vagytok a Krisztus Jézusban való hit által.

Mert akik Krisztusban keresztelkedtek meg, Krisztust öltöztették fel.

Nincs zsidó, sem görög; nincs szolga, sem szabad; nincs férfi, sem nő; mert ti mindnyájan egyek vagytok a Krisztus Jézusban”

Gal. 3: 26-28

Novemberi hagyományok

A magyar népi kultúra a hónapokat kétféleképpen nevezi el. Különböző nép megfigyelések alapján Szent András illetve enyészet havának nevezik novemberet.

Enyészettel indul a hónap, hiszen rögtön az első napon a halottak emléknapja nem csak nálunk, de más országokban is. Ilyenkor rendbe teszik a sírokat, virágokkal, koszorúkkal díszítik, gyertyákat gyújtanak eltávozott szeretteik emlékére. Részt vesznek az istentiszteleten, imádkoznak halottaikért.

Márton-napján (november 11) országszerte lakomákat rendeztek, hogy bőven ehessenek, ihassanak egész esztendőben. Ekkor vágják le a tömött libát és ezen a napon kóstolták meg az új bort is. Azt tartották, hogy a bornak „Márton a bírója”. A Márton-napi libavágásról így véle-

kedtek: „Aki Márton-napon libát nem eszik, egész éven át éheznek”, és ehhez a naphoz is kötődik karácsonyi időjósítás: „Ha Márton lúdja jégre áll, karácsonykor sárban botorkál”. Hasonló időjósítás kötődik Katalin napjához (november 25.) is: „Ha Katalin locsog, karácsony kopog”

Az unitárius emberek november hónapban Dévára zarándokolnak, hogy egyházalapító mártírpüspökökre, Dávid Ferencre emlékezzenek, akit a vallásszabadság elleneségei holtig tartó börtönbüntetésre ítélték és 1579-ben Déva várába zártak. Itt vesztette életét november 15-én.

November hónap a házasságjósító András nappal (november 30) zárul. Az ehhez a naphoz fűződő jóslási praktikák vidékenként változtak. A lányok férfi ruhaneműt dugtak párnájuk alá, azt remélve, hogy

éjszaka megálmodják jövődöbelijüket. Szilvás gombócot főztek, mindenik belsejébe egy fiúnevet tettek, amelyik a leghamarabb feljött a víz tetejére az volt a jövődöbéli neve. Lefekvéskor háromszor megfordították a párnát, és a következőt mondták:

*„Párnámat rázom,
Szent Andrást várom,
kutassa meg a jövődöbéli
párom.”*

Hitték, hogy éjjel megálmodják, ki lesz a párjuk.

Az András-nap utáni vasárnapon kezdődik az advent. Ettől a naptól kezdve nem illik bálákat, lakodalmakat tartani. Ez a disznótorok ideje.

A Viharsarok Egyesület hírei

2005. október 29-én Székelyderzsben Kulturális Napot rendeztünk. A már hagyománnyá váló rendezvényünket idén a vers- és rajzverseny mellett népdalénekléssel is kiegészítettük. Idén is mind a két faluból szép számmal vettek részt a

versenyen, melyen hat díjat osztottunk ki. Vers- és prózamonddás kategóriában kettőt: Rab Tímea az I-IV. osztályos kategóriájában és Mester Loránd az V-VIII. osztályos kategóriában vehetett át könyvjutalmat. A rajzversenyt Bartos Mihály nyerte az I-IV. osztályos kategóriában, és az V-VIII. osztályosok kategóriájában Fülöp Csillát jutalmaztuk. A közönség díját, vagyis a különdíjat rajz-kategóriában Kovács Imola nyerte el. Népdal kategóriában Brók Árpád *Hallod-e, te szelídecské* című dallal lett a nyertes. A rendezvényen a muzsnai színjátszókör rövid darabbal kedveskedett a közönségnek, az eseményt a derzsi gyermekkorús zárta. Az egyesület szeretné megköszönni mindazoknak a segítségét, akik ennek a rendezvénynek a lebonyolítá-

sában részt vettek. Köszönjük Demeter Sándor Lorándnak, Újvárosi Katalinnak, Balázi Józsefnek, Szabadi Kingának, Ballok Csillának, Kakasi Eszternek, Zoltáni Hajnalnak, Kiss Kingának, Bogos Zoltánnak, Gábos Domokosnak, Hajdu Zoltánnak az áldozatkész munkájukat, mellyel rendezvényünket még sikeresebbé tették. A nyertes rajzokat későbbi lapszámainkban közöljük.

Egyesületünk novembertől kezdődően újabb foglalkozások elindítását tervezi, de a *Gyermeksarok* címen meghirdetett kreatív-készséget fejlesztő foglalkozásaink továbbra is folynak, új időpontban: szombatonként 10-12 óráig. További programjainkról részletesebben plakátjainkról tájékozódhatnak. A muzsnai Teleház változatlan nyitva tartási renddel várja az érdeklődőket.

Etessük a madarakat!

Nincs kedvesebb látvány, mint amikor az ember télen - a jól fűtött szobából - kitekintve a havas kertre, ott látja a madarakat csipegetni, repdesni. Mozgalmassá, élővé teszi a téli álmát alvó tájat. A madarak élete azonban ilyenkor korántsem idillikus. Csupán a fakopács (zöld harkály) tudja előbányászni szorgalmas kopogtatással a táplálékát. Télen tehát nagyon is rászorulnak kis barátaink az ember segítségére. A madarak többségének legjobb létfenntartó táplálékai a zsírosolajos magvak (napraforgó-, kender-, lenmag, csiraképtelen lucerna, lóheremag stb.). Nagyon hálásak a madarak - különösen a cinkék - a zsinóron a fák ágára akasztott faggyúdarabért, amelyre rendszeresen rájárnak, de a verebek nem merészelnek rászállni. A magvakat ne szórjuk a hóra vagy a földre. Készítsünk lehetőleg

olyan etetőt, amelybe nem hull bele a hó.

Íme egy ötlet, hogy milyen etetőt készíthetünk. Először is kerítsünk egy hengeres dobozt a melynek visszapatintható a fedele. Ha éles maradna a doboz szájának pereme, leragaszthatjuk szigetelőszalaggal. Aztán vágjuk félbe az ollóval a visszapatintható műanyagfedele. A hurkapálcát át kell szúrunk a hengeres doboz hossz tengelyén, úgy, hogy a fedél vágott oldalától egy centire fúrjunk lyukat az olló hegyével, majd fúrjuk át a doboz alját is. Ha megvan mindkét lyuk, toljuk át rajtuk a hurkapálcát úgy, hogy a hengeres doboz aljánál két centire, az tetejénél pedig öt cen-

tire lógjon ki. Így a madárkák majd rá tudnak kapaszkodni. A hengeres doboz alján a széléhez közel fúrjuk egy újabb lyukat, hogy átvezethessük rajta a madzagot. Ha sikerült átvezetnünk, akkor húzzuk a dobozt a madzag közepére, és kössünk egy erős csomót a dobozra. A madzag lógó végeit újra csomózzuk össze, hogy a kész etetőt könnyedén felakaszthassuk. Már csak annyi a dolgunk, hogy tegyünk az etetőbe egy kis napraforgómagot, és az egészet felakasszuk egy megfelelő fágra.

Hogy kívülről milyen a tested, azt látod. De milyen belülről?

3rész

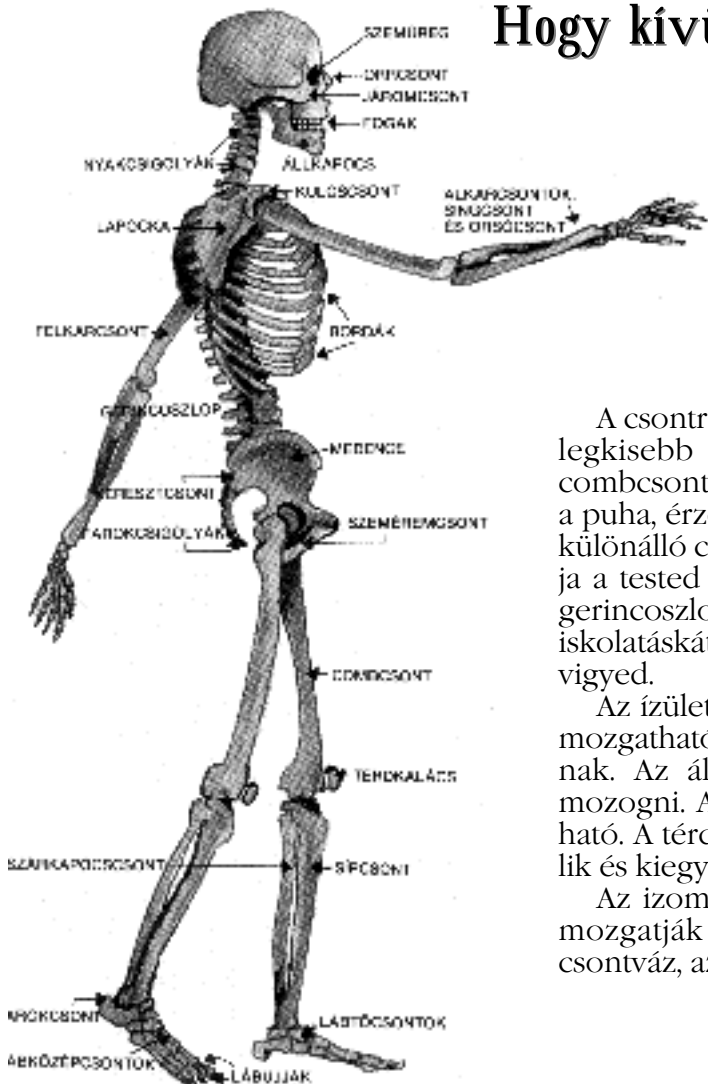

A csontrendszered a tested kemény váza. 206 csontod van. A legkisebb a füledben lévő hallócsontok, a legnagyobb a combcsontod. A csontok egyenesen tartják a testedet, és védik a puha, érzékeny, fontos belső szerveidet. A gerincoszlopod 24 különálló csontból, a csigolyákból áll. Ez a rugalmas oszlop tartja a tested súlyát, a kövérség egyik veszélye, hogy túlterheli a gerincoszlopot. Nagyon fontos, hogy vigyáz a gerincdre! Az iskolatáskát épp ezért inkább a hátadon vagy váltott kézzel vigyed.

Az ízületeidben találkoznak a különálló csontok. Az ízületek mozgathatók. A különböző ízületek különbözőképpen mozognak. Az állkapocsízület rágáskor föl-le, jobbra-balra is tud mozogni. A vállízület és combízület minden irányban mozgatható. A térded és a könyököd csak egy irányban mozog; behajlik és kiegyenesedik. Az ujjaid ízületei is ilyenek. Próbáld ki!

Az izomrendszer segítségével mozgatsz a tested és izmok mozgatják a belső szerveidet is. Egész tested formáját a csontváz, az izomzat és a bőr alatti zsírszövet adja.

(folytatjuk)

Halottak napja

Ezer, meg ezer fény
Világít a dombtetőn.
Ezer meg ezer szívből
Száll a sóhaj az ég felé.
Sok emléket idézünk,
Messzi távolba gondolunk.
Fájó szívvel gondolunk rátok,
Kik többé nem vagytok mellettünk.

Black. Ferencz Nagy Csilla.

November elsején, a halottak napján, mindenki elhunyt szeretteire emlékezik és emlékükre gyűjt egy szál gyertyát. Muzsnai olvasónk beküldött versével emlékezünk közösen mindazokra, akik testben már nincsenek közöttünk. Pihenésük legyen csendes, emlékük áldott!

teleház

Teleházunk nyitvatartási rendje októbertől: kedden: 16-18 óráig, csütörtökön 16-18 óráig, szombaton 13-18 óráig. Szeretettel várunk mindenkit a Teleházba, ahol nyomtatni, cd-t, floppy-t lehet vásárolni és írni. Emellett néhány papíráru és íróeszköz is kapható, ami bármikor kelhet (papír, ceruza, toll, ragasztó stb.). Az Internetezési lehetőség továbbra is hétvégén működik. Az e-mail küldés, vagy az első 15 perc ingyenes. Szolgáltatásainkról érdeklődhetnek a helyszínen.

Mindenkit szeretettel várunk.

A TELEHÁZ-PROGRAMUNKAT A HARGITA MEGYE TANÁCSA TÁMOGATJA.

Mivel segíthetjük az állatokat télen?

Ha megkeresd és kihúzod az ábrából a felsorolt állatok nevét, a maradék betűkből sorrendben összeolvasva megtudhatod, mivel segítenek a vadőrök télen az erdő állatainak.

BAGOLY, BORZ, CICKÁNY, DÁMVAD, FEKETERIGÓ, KAKUKK, KÉKCINKE, MÓKUS, MUFLON, ÓZ, PINTY, RÓKA, SZARVAS, SZÉNCINKE, VADDISZNÓ

Ó	G	I	R	E	T	E	K	E	F
N	O	L	F	U	M	A	É	K	V
Z	R	O	B	Ó	K	A	K	N	Y
S	D	Ó	K	U	Z	P	C	I	N
I	E	U	K	Ő	T	I	I	C	Á
D	S	K	E	A	T	N	N	N	K
D	A	V	M	Á	D	T	K	É	C
A	B	A	G	O	L	Y	E	Z	I
V	Ő	S	A	V	R	A	Z	S	C

Jókívánság

Folyó év november 25-én tölti életének 86. esztendejét Kocs Elemérné szül. Orbán Lídia. Ebből az alkalmából kívánnak neki boldog születésnapot és jó egészséget gyermekei Mihály, Emma és Ferenc, valamint unokái.

Figyelem! Felhívjuk kedves olvasóink figyelmét, hogy lapunk lehetővé teszi az ingyenes apróhirdetések feladását, valamint üzenetek, jókívánságok küldését. Hirdetését vagy jókívánságait a szerkesztőségbe vagy a derzsi parókiára kérjük eljuttatni, minden hónap 25-ig.

VÉGVÁR ♦ Havonta megjelenő ingyenes községi lap. Kiadja a Viharsarok Egyesület és Székelyderzs Polgármesteri Hivatala
Postacímünk: 537076 - Székelymuzsna 110. szám Telefon és fax: +40 266 222 143 Honlap: <http://viharsarok.erdely.org>
e-mail: viharsarok@erdely.org

Szerkesztőbizottság: Demeter Sándor Loránd (főszerkesztő), Nemes Anna Borbála (igazgató), Újvárosi Katalin (vallás), Szabó Andreea (jogi tanácsadás), Bán Péter (korrektúra), Bogos Zoltán (terjesztés).